

בדרך לתקרת הזכוכית הבאה

אביגיל קדם

"למידה תאפשר לקול הייחודי שלך להישמע"

ד"ר קרן פרידמן-פלג דיקנית בית הספר למדעי ההתנהגות והחוג לפסיכולוגיה

ד"ר קרן פרידמן-פלג למדה את שלושת התארים שלה, הראשון, השני והשלישי, במחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה באוניברסיטת תל אביב. "התאהבתי לגמרי, גם בסוציולוגיה ובעיקר באנתרופולוגיה, ובמבט המיוחד שהיא מציעה על העולם ועל עצמנו בתוכו. כבר במהלך לימודי הדוקטורט, ואפילו קצת לפני, התחלתי ללמד - תחילה כמ"תרגלת, אחר כך כמרצה. עד היום הסטודנטיות והסטודנטים שלי הם אהבתי הגדולה", היא אומרת.

המחקר שלה עוסק בהתפתחות של שיח מסוג חדש: דיבור פרופסיונלי מקצועי, וגם ציבורי, על טראומה בהקשר של הסכסוך הישראלי-פלסטיני. "במשך שנים רבות, החברה בישראל, מן הממסד הרפואי ועד התקשורת, דחקה הצידה תופעות רגשיות כמו סיוטי לילה, פלשבאקים, הימנעויות, שברור היה שמקורם בשירות צבאי של לוחמים ולוחמות. באינתיפאדה השנייה זה השתנה, ומאו אני עסוקה בשינוי הזה ובמה שהוא הביא איתו". עוברת הדוקטורט שלה פורסמה כספר, "העם על הספה: הפוליטיקה של הטראומה בישראל", שיצא בעברית בהוצאת מאגנס ובאנגלית בהוצאת אוניברסיטת טורונטו. בימים אלה היא מש"לימה את כתב היד השני שלה העוסק בפיתוח חוסן אישי וקהילתי, והפוליטיקה שנוצרה סביב המאמץ לבנות אותו.

מאז נקלטה כחברת סגל במכללה למינהל ב-2009, מילאה ד"ר פרידמן-פלג שורה של תפקידי ניהול במכללה. היא כיהנה כראשת תרבות מצטיינת הנשיא של המכללה, ראשת התוכנית לתואר ראשון במדעי ההתנהגות וכריקן הסטודנטים הכלל-מסלולי. בשנים האחרונות שימשה גם כמרצה אורחת באוניברסיטת פנסילבניה בפילדלפיה ובאוניברסיטת ברקלי בקליפורניה.

"קריירה היא מסע מורכב והפכפך, עם אינספור אילוצים, שמתקיימת בתוך מבנה מורכב ויחסי כוחות. אני כל הזמן מנסה לשמור על קומה זקופה ולהודקף כשצריך, מול נסיבות לא פשוטות", היא אומרת. "בעבודת הדיקנית, התפקיד הכי כביר שמילאתי עד כה, יש משהו מביבל: רגע אחד אני בהתרוממות רוח ממש, כי הנה, הצלחנו להרים פרויקט חדש, להביא מרצה מצוי, לגייס אשת מקצוע מעולה, לקדם פלטפורמות חדשות להוראה ולמידה, ורגע לאחר מכן, אני מדורכרת, כי יש ערימה של עניינים בירוקרטיים שצריך לטפל בהם, וגפרורים שמאיימים להתלקח, וצריך לכבות ולהרגיע, להכיל ולכוון. במצבים האלה, כמעט מיד, אני מרגישה לבר מאור, 'חשופה בצריח', וגם נשימה עמוקה לא תמיד מסייעת. אני לא מקטרת, אני בת מזל, אבל גם לא רוצה שהכל יישמע מתוקתק ומופלא, כי החיים שלנו הם פקעת סוככה, כואבת ומפתיעה, וכולנו חיים את הסכך הזה, ומחפשים את הדרך. אז ככה גם אני, וכל יום קצת".

מה המוטיב שלך?

"למידה ומחקר, לפחות בעיניי, הם בין הפעולות המשמעותיות ביותר בהן גלומה תקווה, חתירה קדימה, מתוך ציפייה לטוב ועשייה של טוב. אין משהו גדול מזה, ואין משהו משמעותי מזה, ובמובן זה התברכנו כולנו, סגל וסטודנטים. לחיות מחקר, הוראה ולמידה, זה לחיות בתוך פעפוע מתמיד של תקווה וציפייה לטוב, כשהקול האישי והייחודי שלך, מצליח להישמע ולהשתלב בקולות אחרים".

"גם אם את לא בטוחה, תעזי"

ד"ר רותי לבנשטיין-לזר, דיקנית הפקולטה למשפטים וד"ר רותי לבנשטיין-לזר עשתה את התואר השני והרוק"ט שלה בקנדה, והתמחתה במשפט פלילי, מגדר ועבירות מין נגד נשים. "בשונה מרבים מחבריי וחברותיי באקדמיה, אני לא חלמתי על האקדמיה בתואר הראשון. החיידק הפלילי לי והרצון להופיע בכתי משפט בער בי", היא אומרת. בסיום לימודי המשפטים באוניברסיטת חיפה התמחתה לבנשטיין-לזר בפרקליטות הפלילית ועברה כפרקליטה. "רק כשעשיתי תואר שני התאהבתי במחקר ובאקדמיה. האפשרות לחשוב מחוץ לקופסה, לחקור ולכתוב גרמה לי לשנות כיוון", היא מספרת. במכללה למינהל התחילה בהוראת סמינר בנושא אלימות נגד נשים, ואחרי כמה שנים החלה לנהל את הקליניקה לזכויות נשים. שנתיים אחר כך מונתה למנהלת מערך הקליניקות המשפטיות של המכללה. לפני כשנה לקחה על עצמה את תפקיד סגנית הדיקן בפקולטה למשפטים. במהלך השנים שימשה כיועצת נשיא המכללה לשוויון מגדרי והיא מרצה בהתנדבות בנושאי מגדר ואלימות מגדרית. במקביל שימשה כחוקרת אורחת באוניברסיטת קולומביה בניו יורק. "בפקולטה למשפטים יש שמונה קליניקות שמסייעות לאוכלוסיות מוחלשות", מספרת לבנשטיין-לזר, "המטרה היא לאפשר לסטודנטיות ולסטודנטים להתנסות באופן מעשי, לקחת חלק בפרויקטים משני חיים וכך גם לקדם שינוי חברתי".

לבנשטיין-לזר ניהלה את מערך הקליניקות במשך עשר שנים, עד למינויה לדיקנית הפקולטה למשפטים. "המעבר מניהול הקליניקות לתפקיד הדיקנית הוא לא מובן מאליו", היא אומרת, "לכל איש אקדמיה יש שתי זירות תובעניות שבהן הוא פועל - הוראה ומחקר, אבל בעשייה שלי יש זירה נוספת והיא האקטיביזם והרצון להשתמש במשפט כדי לייצר שינוי חברתי. אלו שלוש זירות תובעניות שכל אחת מהן היא עולם ומלואו".

מה המוטיב שלך?

"העשייה האקטיביסטית היא חלק מתפיסת העולם שלי. אני מאמינה שאנשים צריכים להגיע לאקדמיה לא רק כדי לר"כוש השכלה ולעשות תואר, אלא כדי לקבל כלים שיאפשרו להם להתבונן על החברה בדרכים נוספות. ההשכלה שהם רוכשים תאפשר להם לא רק לקדם את עצמם אלא גם לייצר חברה טובה וצודקת יותר".

כמי שפעילה למען קידום זכויות נשים, המלצה שלה לנישים באשר הן היא להעז. "לתפקיד שלי הגעתי לא רק בזכות עבודה קשה והמון למידה. צריך הרבה תעוזה, ביטחון עצמי ואומץ. צריך להיות מסוגלת לזהות הזדמנויות ולקחת אותן. פעמים רבות נשים, לפני שהן מגישות מועמדות לתפקידים מסוימים, או מדברות בישיבות, או בכיתה, מרגישות שהן צריכות להיות מוכנות לגמרי או בטוחות לגמרי במה שאומרות, בניגוד לגברים. אני אומרת להן: אף פעם לא תהיי מוכנה לגמרי, תעזי".

רוב המדינות רק 30%-40% מכלל הנשים באקדמיה מגיעות לרמה של פרופסור חבר

כ-60% מהסטודנטים שלמדו בשנת 2021 לתואר אקדמי בישראל היו נשים: 58% לתואר ראשון, 63% לתואר שני, 53% לתואר שלישי

הנתונים מתוך מחקרה של פרופ' תמר אלזור

גם בשנת 2023 האקדמיה עדיין מנוהלת בידי גברים, אבל יש נשים שנחושות לייצר בה מציאות חדשה • לרגל יום האישה שמענו מפרופ' יערה בר-און, פרופ' תמר אלמור, ד"ר רותי לבנשטיין-לזר וד"ר קרן פרידמן-פלג, ארבע דיקניות במכללה למינהל בראשון לציון, איך מאתגרים דפוסים מגדריים, כיצד מגייסים תעוזה וביטחון עצמי למה כדאי לוותר על הפרפקציוניזם

מימין קרן פרידמן-פלג, רותי לבנשטיין-לזר, יערה בר-און ותמר אלמור | צילום: יח"צ המסלול האקדמי המכללה למנהל

"את לא צריכה לנסות להיות מושלמת"

פרופ' תמר אלמור, דיקנית הפקולטה למינהל עסקים

פרופ' תמר אלמור, פרופ' מן המניין במ' כללה למינהל וחוקרת בתחום היוזמות הבינלאומית, הצטרפה לסגל המכללה עם הקמתה. "בגיל 31 כשסיימתי את הרוק" טורט שלי קיבלתי הצעה לעבוד בסטאר-טאפ מדהים - המכללה למינהל. זו הייתה הפעם הראשונה שהקימו מוסד חוץ-אוניברסיטאי המעניק תארים ראשונים, והיו זקוקים לצוות", היא מספרת.

פרופ' אלמור היא האישה הראשונה בתפקיד דיקנית בית הספר למינהל עסקים של המכללה. מאז הצטרפה למכללה מי-לאה תפקידים רבים, בין השאר שימשה כדיקנית בית הספר למדעי ההתנהגות והחוג לפסיכולוגיה, כדיקנית הסטודנטים ומי שהקימה את הרקאנט ואת המרכז לנגישות. כמו כן שימשה כסגנית דיקן הפקולטה למינהל עסקים, ויועצת הנשיא לענייני נשים באקדמיה. "תמיד האמנתי שאצליח להשיג את מה שאני רוצה בתוך הארגון. רציתי להקים את הרקאנט והקמתי, רציתי להקים את המרכז לנגישות, אמרו לי 'תביאי כסף ונדבר' אז הבאתי כסף ודיברנו", היא אומרת, "ההתקדמות היא לא תמיד בדרך לינארית, אולי לא בדרך שחלמנו עליה, אבל אם מתמידים ונחושים - בסוף מצליחים".

מה המוטו שלך?

"המוטו שלי הוא - Good Enough. את לא צריכה לנסות להיות מושלמת. תעשי את הכי טוב שאת יודעת, אבל לא מעבר לזה. אם את פרפקציוניסטית, לא תסיימי כלום, הרי תמיד אפשר לשפר עוד. בסופו של דבר כשרוצים להתקדם קדימה צריך באיזשהו שלב להגיד 'זה מה יש' ולקוות שזה מספיק".

"תחשבי בגדול ותפעלי בקטן"

פרופ' יערה בר-און, דיקנית בית הספר לחינוך

פרופ' בר-און עוסקת בניהול אקדמי במוסדות להשכלה גבוהה מזה כ-20 שנה. בעבר שימשה כרקטור בבצלאל וכנשיאת מכללת אורנים. "לאורך השנים וגם בתפקידי הנוכחי, למדתי להשלים עם העובד שהלנשים עדיין קשה מאוד לעסוק בתפקידי ניהול, לבטח יותר מגברים. עדיין יש מאפיינים פטריארכליים בחברה ובתרבות שלנו, שיוצרים דפוסים מגדריים", אומרת בר-און. "מה שעזר לי להתקדם בקריירה זו הנחישות הערכית והמקצועית: לא לוותר לעצמי ולחברה שלנו ולעמוד על שלי, מבלי להיכנע לדפוסים הקיימים אלא לאתגר אותם. המחירים אינם פשוטים ושילמתי את כולם".

מה המוטו שלך?

"הוא שאול מאדם יקר שהיה מנטור שלי, מורטון מנדל ז"ל, שהקים את קרן מנדל ואת בית ספר מנדל למנהיגות חינוכית שבו למדתי לאחר הרוקטורט: 'תחשבו בגדול ותפעלו בקטן'".

הנתונים כמעט לא השתנו
ב-30 השנים האחרונות

פחות מ-20% מהדיקנים וראשי
המוסדות האקדמיים הם נשים

רק 20% מכלל הפרופסורים
מן המניין הן נשים

הנשים מהוות למעלה מ-50%
מבעלי הדוקטורט